

Fremsat [dato] af undervisningsministeren (Christine Antorini)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler)

(Elevråd o.l. og tilbud til børn i alderen 0-2½ år m.v.)

§ 1

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 166 af 25. februar 2013, som ændret ved § 6 i lov nr. 274 af 19. marts 2013, foretages følgende ændringer:

1.1 § 1 indsættes som *stk. 4*:

”*Stk. 4.* Skolens elever har ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og skolens leder er forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder kan opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, menskalmed passende mellemrum tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.”

2. I § 24, *stk. 1*, ændres ”§ 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer” til: ”revisorloven”.

3. § 36 a affattes således:

”§ 36 a. Frie grundskoler kan for børn, der ikke er begyndt i børnehaveklassen, etablere og drive privatinstitutioner og private pasningsordninger efter dagtilbudslovens regler. Den overordnede ledelse af en fri grundskoles privatinstitution eller private pasningsordning påhviler skolens bestyrelse.

Stk. 2. Forældrebetaling, kommunale tilskud og eventuelle private tilskud skal samlet dække alle direkte driftsudgifter til en privatinstitution efter *stk. 1*, 1. pkt. Forældrebetaling og eventuelle private tilskud skal samlet dække alle direkte driftsudgifter til en privat pasningsordning efter *stk. 1*, 1. pkt. En fri grundskole, som driver privatinstitution eller private pasningsordning, skal både lægge særskilt budget og føre særskilt regnskab herfor, og regnskabet skal være en del af skolens samlede regnskab.”

§ 2

I lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), jf. lovbekendtgørelse nr. 689 af 22. juni 2011, som ændret ved § 2 i lov nr. 271 af 27. marts 2012, § 3 i lov nr. 379 af 28. april 2012, § 2 i lov nr. 1350 af 21. december 2012 og § 8 i lov nr. 274 af 19. marts 2013, foretages følgende ændringer:

1. I § 2 indsættes som *stk. 11*:

”*Stk. 11.* Skolens elever har ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og skolens leder er forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder kan opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men skal med passende mellemrum at tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.”

2. I § 39, *stk. 3*, ændres ”§ 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer” til: ”§ 24 i lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomhed”.

§ 3

Loven træder i kraft den 1. august 2014.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Uddannelse er en afgørende forberedelse til at deltage som kritisk og aktiv borger i et levende demokrati. Derfor skal børn og unge inddrages i takt med, at de bliver i stand til at tage stilling til beslutninger vedrørende den uddannelsesinstitution, som de går på. Eleverne skal opleve, at de har indflydelse, og at det nytter at engagere sig. Et vigtigt element i elevernes demokratiske dannelse er de praktiske erfaringer med demokratiske processer, som eleverne henter i elevrådene på landets skoler. I overensstemmelse hermed har elever i folkeskolen ret til at danne elevråd på alle skoler, der har 5. eller højere klassetrin, og denne rettighed følger direkte af folkeskoleloven.

Også for de frie skoler er forberedelse af eleverne til deltagelse i et demokratisk samfund foreskrevet i lovgivningen. Det følger således af lov om frie kostskoler, at loven omfatter "[...] efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler [...], der tilbyder undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse"; og i friskoleloven hedder det, at skolerne "efter deres formål og i hele deres virke [skal] forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønne". På de fleste frie skoler er denne forpligtelse til at bibringe eleverne demokratisk dannelse bl.a. opfyldt ved, at eleverne kan danne elevråd. Lovgivningen tillægger imidlertid ikke elever på frie skoler en udtrykkelig ret hertil.

Danske Skoleelever har påpeget dette forhold og anbefalet, at elever på frie skoler formelt sikres en adgang til at danne elevråd. Regeringen finder dette ønske velbegrunderet og foreslår – med tilslutning fra de frie skolers foreninger – at friskoleloven og lov om frie kostskoler ændres, således at elever på frie grundskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler får ret til at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen.

Regeringen finder, at der bør anlægges et helhedssyn på børns læring, udvikling og trivsel. Frie grundskoler har i dag mulighed for at etablere og drive privatinstitutioner og private pasningsordninger for børn, der er fyldt 2½ år, men endnu ikke begyndt i børnehaveklassen. Udvidelse af denne adgang til også at omfatte de mindste børn fra 0-2½-årsalderen, vil skolerne i højere grad kunne skabe sammenhængende lærings-, udviklings- og trivselsforløb for børnene.

Regeringen foreslår på den baggrund, at den bestående adgang for de frie grundskoler til at etablere og drive privatinstitutioner og private pasningsordninger bør udstrækkes til at omfatte alle børn, som endnu ikke er begyndt i børnehaveklassen.

Lovforslaget indeholder herudover en konsekvensrettelse af rent lovteknisk karakter som følge af, at lov om statsautoriserede og registrerede revisorer er ophævet og afløst af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomhed.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Elevråd m.v. på frie skoler

2.1.1. Gældende ret

Det følger af friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt., at skolerne efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønne.

Endvidere følger det af § 1, stk. 1, 1. pkt., i lov om frie kostskoler, at loven – ud over folkehøjskoler, som ved lovforslag nr. 21 af 2. oktober 2013 er foreslået udskilt til en særskilt lov under kulturministeren – omfatter efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der tilbyder undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

Det er således et fællestræk for frie grundskoler og frie kostskoler, at de skal bibringe eleverne en demokratisk forståelse, hvilket i vid udstrækning opfyldes ved, at der bl.a. tillades oprettet elevråd på skolerne. Modsat hvad der gælder på folkeskolens område, består der imidlertid ikke nogen pligt for den enkelte skole til at acceptere et ønske fra elevernes side om at danne et elevråd.

2.1.2. Den foreslåede ordning

Danske Skoleelever har over for regeringen påpeget det principielt problematiske i, at elever på frie skoler ikke har en lovfæstet ret til at danne elevråd, og har anbefalet, at en sådan ret etableres.

Regeringen finder Danske Skoleelevers indvending mod den gældende retstilstand berettiget, eftersom adgangen for skoleelever til at etablere elevråd – uanset at et sådant ønske formentlig helt overvejende vil blive imødekommet i praksis – principielt ikke bør afhænge af den pågældende skoleledelses konkrete velvilje.

Regeringen har drøftet med de frie skolers foreninger (Danmarks Privatskoleforening, Dansk Friskoleforening, DeutscherSchul- und Sprachverein, Efterskoleforeningen, Foreningen af Katolske Skoler, Foreningen af Kristne Friskoler, Frie Fagskoler, Private Gymnasier og Studenterkurser), hvorledes en kommende ordning, der etablerer en lovfæstet adgang for elever på frie skoler til at danne elevråd, nærmere bør udformes.

Regeringen og de frie skolers foreninger er blevet enige om en model, hvorefter elever på frie skoler skal have ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde – f.eks. ved plenummøder (elevsamlinger o.l.) eller en talsmandsordning – varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og hvorefter skolens leder skal være forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder skal kunne opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men skal med passende mellemrum tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1, og § 2, nr. 1.

2.2. Adgang for frie skoler til at etablere og drive privatinstitutioner og private pasningsordninger for børn, der er mindst 2 år og 6 måneder

2.1.1. Gældende ret

Det følger af friskolelovens § 36 a, stk. 1, at en fri grundskole efter dagtilbudslovens regler herom kan etablere og drive privatinstitutioner og private pasningsordninger for børn, der er mindst 2 år og 6 måneder, men endnu ikke begyndt i børnehaveklassen, og at den overordnede ledelse af en fri grundskoles privatinstitution eller private pasningsordning varetages af skolens bestyrelse.

Ifølgefriskolelovens § 36 a, stk. 2, skal en privatinstitutionshenholdsvis privat pasningsordnings direkte driftsudgifter fuldt ud dækkes af forældrebetaling, eventuelle private tilskud og – for privatinstitutioners, men ikke private pasningsordningers vedkommende – kommunale tilskud. Desuden skal en fri grundskole, som driver privatinstitution eller privat pasningsordning, både opstille særskilt budget og føre særskilt regnskab for institutionen henholdsvis ordningen, og regnskabet skal være en del af skolens samlede regnskab.

2.2. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at den bestående adgang for de frie grundskoler til at etablere og drive privatinstitutioner og private pasningsordninger udstrækkes til også at gælde børn under 2 år og 6 måneder og dermed bringes til at omfatte alle børn, som endnu ikke er begyndt i børnehaveklassen.

Bortset herfra indebærer denne del af lovforslaget ændringer i forhold til gældende ret. Dog foreslås det, at den gældende bestemmelse i friskolelovens § 36 anyaffattes af rent sproglige, herunder terminologiske, hensyn.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 3.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer

Lovforslaget har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer:

BUPL, Børne- og Kulturchefforeningen, Børnerådet, Det Centrale Handicapråd, Danske Handicaporganisationer, DLO, FOA, FOLA, Foreningen af Socialchefer i Danmark, KL, Socialpædagogernes Landsforbund.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindredgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for det offentlige	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås i § 1, stk. 4, 1. pkt., at skolens elever skal have ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og at skolens leder skal være forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret.

Ud over forskellige variationer over den velkendte type elevråd, som kendes eksempelvis fra folkeskolen og gymnasierne, kan man f.eks. forestille sig en demokratisk valgt elevtalsmand eller en ordning, hvorved eleverne udtrykker deres ønsker og synspunkter ved tilkendegivelser vedtaget på plenummøder (elevsamlinger o.l.).

Uanset at eleverne har frie hænder i henseende til den måde, hvorpå måde de vil udøve deres elevdemokrati, må det stilles som betingelse, at ordningen er forenelig med en almindelig demokratisk opfattelse. Ordninger, dertil eksempel alene tillægger drenge valgret og valgbarhed, vil ikke kunne betragtes som demokratiske i den foreslåede bestemmelses forstand, heller ikke hvis (et flertal af) pigerne på skolen måtte være indforståede hermed.

Det følger forudsætningsvis af den foreslåede adgang for eleverne til at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, at skolen i rimeligt omfang skal stille tid og lokaler til rådighed for udøvelsen af elevdemokratiet.

Tager eleverne ikke selv initiativ til at danne et elevråd eller til på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, skal skolens leder opfordre dem dertil.

Det foreslås i § 1, stk. 4, 2. pkt., at skolens leder skal kunne opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men med passende mellemrum skal tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.

Adgangen for skolens leder til at opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, kan både udøves, når eleverne har taget initiativ til elevdemokrati, og når de ikke har gjort det. Skolens leders ret til at opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde binder imidlertid ikke eleverne; beslutter eleverne sig for at udøve elevdemokratiet på en anden måde, end skolens leder har opfordret til, må skolen acceptere elevernes beslutning, jf. den foreslåede bestemmelse i § 1, stk. 4, 1. pkt.

Forpligtelsen for skolens leder til med passende mellemrum at tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker, kan bidrage dels til at opretholde det demokratiske engagement hos eleverne, dels til at sikre, at eleverne får lejlighed til at overveje og drøfte, om den model for demokratisk deltagelse, som de senest har vedtaget, (stadig) er hensigtsmæssig. Hvor ofte en skoleleder bør tage spørgsmålet om elevdemokratiets form op med eleverne, må afhænge af de konkrete forhold på skolen, men hvert 3.-5. år kunne være et passende udgangspunkt.

Pligten for skolens leder til med passende mellemrum at tage den demokratiske ordning op med eleverne gør ingen indskrænkning i elevernes adgang til når som helst på eget initiativ at ændre demokratiformen, jf. den foreslåede bestemmelse i § 1, stk. 4, 1. pkt.

Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.

Til nr. 2

Der er tale om en konsekvensændring som følger af, at § 11 i den ophævede lov om statsautoriserede og registrerede revisorer er afløst af § 24 i lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomhed, jf. lov nr. 468 af 17. juni 2008.

Til nr. 3

Det foreslås i § 36 a, stk. 1, 1. pkt., at en fri grundskole skal kunne etablere og drive privatinstitutioner, jf. dagtilbudslovens § 19, stk. 5, og private pasningsordninger, jf. dagtilbudslovens § 78, for børn, der ikke er begyndt i børnehaveklassen.

Dette indebærer, at den bestående adgang efter den gældende bestemmelse i friskolelovens § 36, stk. 1, 1. pkt., til at etablere og drive privatinstitutioner og private pasningsordninger for børn, der er mindst 2 år og 6 måneder og ikke begyndt i børnehaveklassen, udvides til også at omfatte børn, der er yngre end 2 år og 6 måneder.

Den foreslåede bestemmelse i § 36 a, stk. 1, 1. pkt., indebærer herudover ingen realitetsændringer.

Regler om etablering og drift af privatinstitutioner findes i dagtilbudslovens § 19, stk. 5, § 20 og §§ 36-38. Etablering og drift af private pasningsordninger er reguleret i dagtilbudslovens kapitel 14.

I den gældende bestemmelse i friskolelovens § 36 a benævnes private pasningsordninger "privat dagpasning". Denne afvigelse fra dagtilbudslovens terminologi, der ikke er udtryk for nogen realitetsforskel, men afspejler sprogbrobruken i nu ophævede bestemmelser i serviceloven, kan give anledning til usikkerhed om retstilstanden hos borgere og retsansvendere, hvorfor der med den foreslåede nyaffattelse af § 36 a foreslås tilvejebragt terminologisk overensstemmelse mellem friskoleloven og dagtilbudsloven.

Det foreslås i § 36 a, stk. 1, 2. pkt., at den overordnede ledelse af fri grundskoles privatinstitution eller private pasningsordning varetages af skolens bestyrelse, hvilket svarer til den gældende retstilstand. Opgaven som privatinstitution eller privat pasningstilbud bliver dermed en del af skolens virksomhed i henhold til friskoleloven under bestyrelsens overordnede ledelse.

Det foreslås i § 36 a, stk. 2, 1. og 2. pkt., at forældrebetaling, kommunale tilskud og eventuelle private tilskud samlet skal dække alle direkte driftsudgifter til en privatinstitution efter stk. 1, 1. pkt., og at forældrebetaling og eventuelle private tilskud samlet skal dække alle direkte driftsudgifter til en privat pasningsordning efter stk. 1, 1. pkt.

Den foreslåede bestemmelse viderefører den gældende retstilstand. Når kommunale tilskud kan medgå til dækning af direkte driftsudgifter til en privatinstitution, men ikke en privat pasningsordning, hænger det sammen med, at kommunalt tilskud til pasning i en privat pasningsordning ydes direkte til forældrene, jf. dagtilbudslovens § 80.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 36 a, stk. 2, 2. pkt. skal en fri grundskole, som driver privatinstitution eller privat pasningsordning, lægge særskilt budget og føre særskilt regnskab herfor, og regnskabet skal være en del af skolens samlede regnskab. Bestemmelsen viderefører den gældende retstilstand.

Et eventuelt overskud i forbindelse med varetagelsen af opgaven som privatinstitution eller privat pasningsordning kan alene tilføres den frie grundskole til skolens skoleformål i henhold til dens vedtægt. Skolens midler må ikke anvendes til pasningsordningerne, jf. friskolelovens § 5, stk. 2.

Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.

Til § 2

Til nr. 1

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 1.

Til nr. 2

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at § 11 i den ophævede lov om statsautoriserede og registrerede revisorer er afløst af § 24 i lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomhed, jf. lov nr. 468 af 17. juni 2008.

Til § 3

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. august 2014, dvs. med virkning fra skoleåret 2014-15.